

Müzik Devrimcisi Hocabey'in Ardından...

Yansımalar

Şefik KAHRAMANKAPTAN

sefik@kahramankaptan.com / www.kahramankaptan.com

Seveni, sevmeyeni, herkes "hakını teslim ederek", **İhsan Doğramacı**'nın (1915 – 2010) ardından rahmet diliyor. Onun ardından yazmak benim için önemli bir görev, çünkü Hocabey, tam her şey tavsamaya başlamış, bazı kazanımlar yitirilmişken, **Atatürk**'ün müzik devriminin ikinci hamlesini yaptırmış bir müzik devrimcisiydi. Üstelik, devrim adımlarını atarken, pek çok kişi onu ve yapmak istediklerini anlamamış, bu hamleyi engellemeye, Hocabey'e "gerici" damgasını vurmaya çalışmıştı. Acaba eldeki birkaç konservatuvar, siyasetçilerin egemenliğinde, bir bakanlığa, bir genel müdürlüğe bağlı kalsaydı, bugün Türkiye'de yurt genelindeki üniversite ve yükseköğretilere yayılmış müzik öğretim kurumları olabilir miydi? Bugünlerde "yargısıyla meşhur" Erzurum'da bir laboratuvar lisede Bilkent Senfoni Orkestrası, her ay dünyaca ünlü solistlerle konser verebilir miydi?

Rastlantıyla bakın, en sevdiği besteci olan **F. Chopin**'in 200. doğum yılında yitirdik Hocabey'i... Biz de onu Chopin'in pek sevdiği "büyük polonez"iyle uğurladık sonsuzluğa... Bilkent'teki sahnede, katabalkın hemen yanına yerleştirilmiş olan piyanoda, hep koruyup kolladığı, manevi kızı, kendisine "İhsan Amca" diye hitap eden **Gülsin Onay** seslendirdi parçanın en karakteristik bölümünü... Gülsin Onay, bu Chopin polonezini, Hocabey'in 3 Nisan'daki doğum günlerinde çaldı. Bunun açıklamasını bir sohbetimizde şöyle yaptım:

"Bir filminden etkilenmiş galiba... Vasiyet olarak 'Bunu 40. günümde çalacaksınız' dedi. Ben de 'Tabii yaparım ama önce sizin 70-75-100-105 gibi doğum günlerimizde çalarım' dedim. Beş senede bir diye başladık sonra her doğum gününde çalar olduk."

Aslında Doğramacı'nın daha uzun yaşayacağını düşünüyordum. Yıllar önce, Azerbaycan Cumhurbaşkanı rahmetli **Haydar Aliyev**, Hocabey'in doğum günü için Bakü'da bir toplantı ve kutlama düzenlemişti. Ankara'ya döndükten sonra, sanat yapıtlarıyla bezeli "müze"inde bir öğle yemeğinde bu kutlamanın filmi gösterdiğinde, "Hocam, 'dalya' dediğini de göreceğimizi ummak istiyorum" dileğime, dudagında hoş bir tebessümle "Dur hele ba-

Gülsin Onay, saygı geçişinde

kalım" yanıtını verdiğinde 80'li yaşlarındaydı.

Doğum günleri deyince, Hocabey'in 80. yaş günündeki konser de unutamadıklarımızdandır.

O gün Bilkent'teki "A. Adnan Saygun Müzik Araştırma ve Kültür Merkezi"nin açılışı yapılmıştı. Akşam, **Gürer Aykal** yönetimindeki orkestra Saygun'un, 75. yaş gününde Doğramacı'ya ithaf ettiği "Orkestra Çeşitlemeleri"ni seslendirmişti. Şef Aykal da, konser sonunda kendisine sunulan buketi eğilip ön sırada özel koltukta, eski Devlet Bakanı **Ekrem Ceyhan**'ın yanında oturmakta olan Adnan Saygun'un eşi **Nilüfer Saygun**'un kucagina bırakıyordu.

Saygun'un kalıtını Bilkent'e bırakmış olması boşuna değildir... Doğramacı ile Saygun arasındaki ilişki ve karşılıklı sevgi bitikle başlamıştı. Yıllarca konservatuvarlarda etnomüzikoloji bölümü açılmasını isteyen Saygun, 1980 sonrası Doğramacı YÖK Başkanı'ya bir mektup yazarak, 40 yıllık isteğini bir de Hocabey'e aktarmıştı. Doğramacı kalkıp Saygun'un evinde ziyaret ederek konuyu dinlemiş ve bölümün açılmasını sağlamıştı. 25 Aralık 1989'da Saygun'un Doğramacı'ya yazdığı yeni yıl tebrik mektubu şu cümleyle başlıyordu: "Memleketimizin gittikçe çoraklaşan sanat ve musiki toprağında sizin ellerinizle yeni bir ümid kaynağı fışkırmış oldu..." Bu cümleyle Bilkent MSSF'yi kasteden Saygun bu kaynağın "yemyeşil bir vaha" haline geleceğini hayalinde yaşatmak istediğini belirtiyordu. Yaşasaydı hayalinin gerçekleştiğini görecekti. Saygun 1991'de ölmeden önceki son eseri olan Opus 76 piyano sonatını da titrek el yazısıyla "İhsan Bey, sizi çok seviyorum" diye başlayan bir kısa mektupla Doğramacı'ya ithaf etmişti.

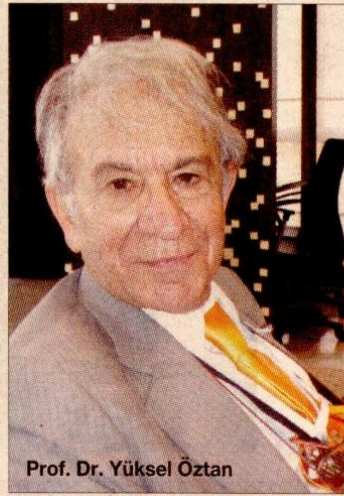
Söz ithaflardan açılmışken, Hocabey'e adanmış müzik yapıtları Saygun'kilerle sınırlı değildir. Özellikle **Nâzım Hikmet**'ten esinlenerek pek çok beste yapmış Azeri besteci **Arif Melikov**, 7. Senfonisi'ni Hocabey'e ithaf etmiş ve bu yapıtı, on altı yıl önce Bilkent Konser Salonu'nun resmi açılışında BSO tarafından seslendirilmişti.

BSO'nun dört yıl genel müzik direktörlüğünü yapan Bulgar şef-besteci **Emil Tabakov**, 92. doğum günü töreni için Doğramacı'ya ithafen bir "Happy Birthday Uvertürü" bestelemiş ve kendi yönetiminde

seslendirmişti.

Değerli bestecimiz **Muammer Sun**'un da Doğramacı'ya "Yurt Renkleri" başlıklı piyano müziğinin 4. Defter'inden "Hüzün" adlı parçayı adadığını biliyoruz. Bu satırları yazarken parçayı, **Hande Dalkılıç**'in piyanosundan dinleyerek hüzünlendim.

Rastlantıyla bakın, uyar, laik bir Müslüman olan Hocabey'in öldüğü gün Hicri takvime göre Mevlid Kandiliydi... Son telefon konuşmalarımızdan birini, Bilkent'te

Prof. Dr. Yüksel Öztan

babasının vasiyetini yerine getirerek inşa ettirdiği Doğramacızaade Ali Paşa Camisi'yle ilgili yapmıştık. Açılışa az kalmıştı, mimar dostumuz **Erkut Şahinbaş**'la camiye geyorduk, Hocabey bilgi almak için telefonla aradığında mimarımız, "Şefik Bey'le camiye geyoruz" deyince "Ver hemen bana" demiş. Önce, yerleşkenin içinde ayrı bir bölümde minik birer kilise ile havranın da yer alması konusundaki düşüncelerimi sormuştu, sonra da esas camiye nasıl bulduğumu...

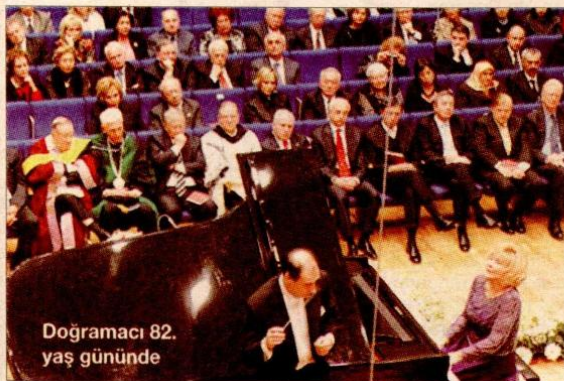
"Hocam" demiştim, "içerisi hep akcağaç kaplanmış, en iyi akustik malzeme. Burada Bilkent Yaylı Çalgılar Dörtlüsü, Saygun yaylı dörtlülerinin mistik bölümlerini icra etse çok görkemli olur!" Bunu duyar duymaz "Yaşsa" deyişi hâlâ kulaklarımda... Ama ne yazık ki, çok benimsediği bu öneri, minik

kilise ve havranın resmen ibadete açılışı gibi, Türkiye'nin genel ortamının etkisiyle sağlığında gerçekleşemedi. Onümüzdeki yıllar ne gösterir bilinmez.

Ailesinden itikale eden petrol zenginliğini ve babasının olumlu öğütlerini, güçlü belleği, zekası, iyi eğitimini çalışkanlığı, örgütlenme ve devletten yararlanma konusundaki olağanüstü becerisiyle birleştirerek, Hacettepe'yi, vakıfları, vakıf şirketlerini ve Türkiye'nin ilk özel üniversitesi Bilkent'i kuran Kerküklü Hocabey, insanın ölünce işiğe kavuşacağını söylendi. Işıklar içinde yatsın.

Bir taziyede değerli dostum **Yüksel Öztan** hocam için... Türkiye'ye çadgaş peyzaj anlayışını kazandıran, nice iyi peyzaj mimarı yetiştiren, özverili eğitimci ve uygulamacı Prof. Dr. Yüksel Öztan'ı da geçen hafta yitirdik. Düşünüyorum da, gözü arkada gitti. Atatürk Kültür Merkezi, hipodrom alanı için yaptığı peyzaj düzenleme projesi, Milli Komite'ce kabul edilmesine karşın, sonraki anlayışın savsaklaması, o alanın yapısını değiştirmeye çalışması nedeniyle gerçekleşemedi. Yetmezlik çeken kalbi, uykusunda onu terk etti.

Gözünün önüne hep yaptığı güzel bahçelerin içinde gelecek Yüksel Hoca, o da çiçekler içinde yatsın...

Doğramacı 82. yaş gününde